Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету
«Київський авіаційний інститут»,
доктору наук з державного управління,
професору
А.П. ЛЕЛЕЧЕНКО

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з державного управління, професора, заступника директора з наукової роботи Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка **КОЖИНОЇ Алли Василівни** на дисертаційну роботу **Марченка Романа Валерійовича** на тему **«Взаємодія засобів масової інформації та органів публічної влади: державно-управлінський аспект»**, поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

1. **Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами, темами.** Тема дисертаційного дослідження Марченка Романа Валерійовича загалом відповідає актуальним потребам розвитку сфери публічного управління в Україні. Вона зосереджена на дослідженні взаємодії органів публічної влади та засобів масової інформації як важливого елементу демократичного врядування та становлення відкритого суспільства. Актуальність обраної проблематики посилюється в умовах сучасних викликів, пов'язаних із повномасштабною воєнною агресією російської федерації, поширенням гібридних інформаційних впливів та зростанням ролі медіапростору у забезпеченні національної безпеки, суспільної стійкості та протидії дезінформації.

У цьому контексті взаємодія органів влади та засобів масової інформації розглядається не лише як комунікативний механізм, але й як один із інструментів формування довіри до публічних інституцій, забезпечення прозорості управлінських процесів та реалізації євроінтеграційних орієнтирів держави. Це обумовлює потребу в комплексному дослідженні зазначеної проблематики з урахуванням міждисциплінарного підходу, що поєднує управлінський, правовий, інформаційний та соціально-комунікативний виміри.

Звертає на себе увагу і те, що у дисертації поєднано теоретичне осмислення проблеми з орієнтацією на її практичне вирішення, зокрема через формулювання пропозицій щодо вдосконалення механізмів взаємодії органів публічної влади та медіа у сучасних умовах.

Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи № 68-2025/17.05 "Теоретико-методологічні засади трансформації публічного

управління в умовах дії воєнного стану та післявоєнного відновлення" (державний реєстраційний номер № 0125U002024, звіт за 2025 р.), що реалізується на Кафедрі національної безпеки та підприємництва Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу Національного університету "Київський авіаційний інститут". У межах зазначеної тематики автором приділено увагу питанням розвитку та вдосконалення механізмів взаємодії органів публічної влади та засобів масової інформації з урахуванням процесів цифровізації, євроінтеграції та протидії інформаційним загрозам. Запропоновані підходи до формування відповідної концептуальної моделі відображають прагнення поєднати європейський досвід із національними особливостями функціонування медіасфери України.

2. **Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність.** Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, представлених у дисертаційній роботі Марченка Романа Валерійовича, визначається цілісністю дослідницької логіки, послідовністю викладу матеріалу та належним поєднанням теоретичних узагальнень із прикладними результатами.

Передусім варто відзначити, що автор здійснив системне опрацювання наукового дискурсу з проблематики взаємодії органів публічної влади та засобів масової інформації, зокрема шляхом кластеризації наукових підходів за ключовими напрямами – від досліджень впливу медіа на демократизаційні процеси до аналізу інформаційної політики держави та механізмів зворотного зв'язку між владою і суспільством. Такий підхід дозволив не лише узагальнити існуючі наукові позиції, а й чітко окреслити місце дослідження у сучасному науковому полі.

Теоретична обґрунтованість роботи посилюється через поглиблений аналіз категоріального апарату, зокрема через авторське осмислення принципу прозорості як системоутворюючого елементу публічного адміністрування. Запропоноване визначення цього принципу, яке поєднує інформаційну відкритість із рівнем обізнаності громадян щодо діяльності органів влади, свідчить про прагнення автора до концептуального уточнення базових категорій дослідження.

Вірогідність отриманих результатів також підтверджується аналізом європейського досвіду, зокрема дослідженням інституційних механізмів підтримки свободи журналістики в ЄС. Автор не обмежується описом, а виділяє конкретні інструменти, серед яких: моніторинг медіавласності, грантова підтримка журналістики, сприяння діяльності журналістів-розслідувачів, а також наднаціональний контроль за дотриманням медіаплюралізму. Це дозволяє обґрунтувати можливість адаптації відповідних практик у національному контексті.

Особливу увагу заслуговує аналіз сучасного стану взаємодії органів публічної влади та ЗМІ в Україні, де автор акцентує на таких аспектах, як розвиток політичного діалогу із використанням медіаресурсів, забезпечення інформованості громадян та дотримання принципу невтручання у діяльність

ЗМІ відповідно до положень Закону України "Про медіа". Водночас обґрунтовується необхідність розширення суб'єктного складу медіасфери, зокрема за рахунок онлайн-ЗМІ та аудіовізуальних платформ.

Практична вірогідність результатів знаходить своє відображення у запропонованій автором концептуальній моделі удосконалення взаємодії органів публічної влади і засобів масової інформації у системі державного управління, що відрізняється від існуючих поєднанням: політичного (демократична легітимність, підзвітність), інформаційного (прозорість, дата-центричність, відкриті дані) та легіслативного (гармонізація з acquis ЄС, визначеність статусів) вимірів комунікації державно-управлінської парадигми регулювання національного медіаринку в його співвідношенні із потребами влади та громадянського суспільства України в умовах протидії російській військовій агресії та одночасно – реалізації євроінтеграційного поступу. Важливо, що ця модель забезпечує динамічне (гомеостатичне) балансування між свободою медіа, національною безпекою та правом на інформацію.

Методологічна основа дослідження, яка включає системний, порівняльний, структурно-функціональний аналіз, а також елементи моделювання, забезпечує належний рівень достовірності отриманих результатів. Водночас логічна узгодженість між поставленими завданнями, отриманими результатами та сформульованими висновками свідчить про наукову самостійність здобувача та здатність до комплексного осмислення складних управлінських процесів.

З урахуванням наведеного, можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи є достатньо обґрунтованими, внутрішньо узгодженими та такими, що відповідають сучасному рівню розвитку науки публічного управління.

3. **Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях.** Отримані у дисертаційному дослідженні Марченка Романа Валерійовича результати характеризуються належним рівнем достовірності, що зумовлено послідовною методологічною побудовою дослідження, комплексним використанням сучасних наукових підходів та логічною узгодженістю між поставленими завданнями і сформульованими висновками. Автор демонструє виважене поєднання системного, порівняльного та інституційного аналізу з елементами концептуального моделювання, що дозволяє не лише описати, а й інтерпретувати процеси взаємодії органів публічної влади та засобів масової інформації в умовах цифрової трансформації, євроінтеграційного поступу та зростання інформаційних ризиків.

Наукова новизна дослідження має комплексний і багатовимірний характер, поєднуючи теоретичні узагальнення із прикладними напрацюваннями. Зокрема, до найбільш вагомих результатів, що визначають наукову новизну, доцільно віднести:

– запропонування авторського визначення «принципу інформаційної прозорості в системі публічного адміністрування» як базового імперативу

державно-управлінської діяльності, який передбачає інституційно забезпечену відкритість і доступність інформації про функціонування органів публічної влади через формалізовані механізми взаємодії із засобами масової інформації, спрямовані на зміцнення суспільної довіри, реалізацію громадського контролю та забезпечення ефективного зворотного зв'язку;

– розвиток та конкретизацію понятійно-категоріального апарату у сфері взаємодії влади і медіа, зокрема через акцентування на ролі демократизації інформаційного середовища як ключового чинника трансформації публічного управління;

– поглиблення наукових підходів до забезпечення доступу до інформації шляхом обґрунтування необхідності використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, впровадження інноваційних рішень у сфері обробки та поширення інформації, а також поєднання відкритості інформаційних потоків із належним рівнем захисту персональних даних;

– уточнення концептуальних засад оцінки сучасного стану взаємодії органів публічної влади і ЗМІ в Україні, зокрема через виокремлення ролі громадянського суспільства у формуванні медіаконтенту та визначення меж державного впливу, що мають ґрунтуватися на принципах прозорості, відкритості та невтручання у професійну діяльність журналістів;

– подальший розвиток аналітичного осмислення європейського досвіду взаємодії влади та медіа, з акцентом на інституційних механізмах підтримки свободи журналістики, забезпеченні медіаплюралізму та розвитку цифрового медіасередовища у контексті демократичних цінностей (окрема, результати дослідження апробовано у статті: Марченко Р.В. Фейки, цензура та дезінформація: регулювання медіаконтенту в Європейському Союзі (журнал "Успіхи і досягнення у науці", № 4 (14), 2025), що демонструє практичну адаптацію європейських стандартів до умов євроінтеграційного курсу України та наближення національного медіапростору до принципів відкритості та плюралізму);

– системне узагальнення інституційних трансформацій у сфері взаємодії органів публічної влади та засобів масової інформації в Україні, що дозволило обґрунтувати необхідність адаптації європейських практик і формування ефективних механізмів запобігання порушенням свободи медіа.

Аналіз наукового доробку Марченка Романа Валерійовича свідчить, що ключові результати, положення, висновки та практичні рекомендації дисертаційного дослідження отримали системне та повноцінне відображення у його публікаціях. За тематикою дисертації опубліковано 16 наукових робіт, зокрема 11 статей у фахових виданнях та 5 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях, що відповідає вимогам апробації результатів дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Результати дослідження були презентовані та обговорені на ряді міжнародних науково-практичних конференцій, зокрема:

- XXIX міжнародна науково-практична конференція «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (м. Тепліце, 07 лютого 2023 р.);

- XXX міжнародна науково-практична конференція (м. Гамбург, 07 березня 2023 р.);
- XXXVIII міжнародна конференція (м. Брно, 07 листопада 2023 р.);
- XL міжнародна конференція (м. Салоніки, 07 січня 2024 р.);
- XLIV міжнародна конференція (м. Умео, 07 травня 2024 р.).

Апробація на конференціях засвідчила як теоретичну обґрунтованість, так і практичну релевантність дослідження, підтвердивши можливість його впровадження у національну практику публічного управління та інформаційної політики. Це підтверджує наукову актуальність роботи, інтерес міжнародної спільноти та відповідність сучасному рівню розвитку науки публічного управління.

У публікаціях послідовно відображено як теоретико-методологічні основи дослідження, так і прикладні результати, що стосуються удосконалення механізмів взаємодії органів публічної влади та засобів масової інформації. Зокрема, у працях розкрито формування понятійно-категоріального апарату публічного управління, проаналізовано європейський досвід функціонування медіасфери та обґрунтовано напрями вдосконалення державної політики у сфері взаємодії влади та ЗМІ в Україні.

Матеріали публікацій логічно узгоджуються зі структурою дисертації, відображають її основні розділи та ключові положення, що дозволяє розглядати їх як цілісне відображення результатів проведеного дослідження. Це свідчить про високий рівень апробації, наукову обґрунтованість та практичну значущість отриманих результатів.

Загалом наведені положення підтверджують системний характер дисертаційного дослідження, його теоретичну завершеність та практичну орієнтованість, а також свідчать про здатність автора до самостійного формування обґрунтованих наукових підходів у межах сучасної науки публічного управління.

4. **Практичне значення одержаних результатів дослідження.** Практична спрямованість дисертаційної роботи Марченка Романа Валерійовича полягає в тому, що теоретичні і методологічні положення та висновки дисертації можуть слугувати основою для вдосконалення механізмів взаємодії органів публічної влади та засобів масової інформації у системі державного управління в Україні. У роботі запропоновано комплекс прикладних рішень, які можуть застосовуватися як на рівні стратегічного планування державної політики, так і в щоденній діяльності органів публічного управління.

Особливе практичне значення мають:

– Модель комплексної координації взаємодії державних органів та медіасередовища, орієнтована на підвищення результативності управлінських процесів та забезпечення збалансованості інтересів влади і громадян;

– Інструментарій цифрового контролю та оцінки політичних ініціатив, що дозволяє відстежувати ефективність реалізації рішень і впровадження стратегічних програм;

– Методика адаптації міжнародних стандартів до національної практики, яка забезпечує об'єктивну оцінку реформ та їх впливу на функціонування публічної влади;

– Рекомендації щодо оптимізації пріоритетів управлінських проєктів, спрямовані на підвищення узгодженості, прозорості та системності в реалізації державних стратегій.

Практичну значущість роботи підтверджує апробація результатів та впровадження розробок у діяльності різних інституцій, зокрема Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування "Асоціація міст України" та Товариства з обмеженою відповідальністю "Видавництво Український медіа дім", що свідчить про високу практичну цінність отриманих результатів і їхню здатність реально впливати на процеси публічного управління в Україні.

5. **Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації.** Анотація чітко відображає предмет і сферу дослідження, зазначену у змісті дисертації: взаємодія органів публічної влади та засобів масової інформації у державно-управлінському контексті. Основні цілі – дослідити проблеми медіавзаємодії, її нормативно-правові та інституційні аспекти, а також розробити рекомендації щодо удосконалення механізмів співпраці – узгоджуються з Розділами III, II та III дисертації.

Також, анотація містить огляд історичного розвитку комунікаційних процесів, появи засобів масової інформації та становлення медіаполітики ЄС. Це відповідає п. 1.1–1.3 Розділу I та Розділу II, де досліджуються теоретичні засади та європейські практики.

Основні положення дисертації щодо проблем взаємодії ЗМІ та влади в Україні (непослідовне нормативне регулювання, відсутність належного інституційного забезпечення, неналагодженість координації) прямо відображені у анотації. Вона також включає опис ефектів діджиталізації, глобалізації та цифровізації медіапростору, що відповідає розділу 3.

Додатково, анотація висвітлює розробку моделей удосконалення взаємодії органів влади та ЗМІ, зокрема:

впровадження демократичних принципів прозорості та незалежності ЗМІ;

використання медіа як інструменту стратегічного інформування громадськості;

формування концептуальної моделі на основі європейського досвіду.

Означені положення відповідають змісту розділу 3 та практичним висновкам дисертації.

Анотація узгоджена з термінологічним апаратом дисертації: "медіавзаємодія", "демократичне врядування", "прозорість", "інституційне забезпечення", "етика онлайн-ЗМІ", чим забезпечується ідентичність термінів у тексті дисертації та її анотації.

Отже, анотація повністю відображає основні положення дисертації: предмет, цілі, проблематику, методологію та практичну значущість. Вона коректно узгоджена зі структурою роботи та її науковим наповненням,

забезпечуючи повне уявлення про зміст дисертаційного дослідження для наукової спільноти та практиків публічного управління.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Попри високий науковий рівень дисертаційної роботи Марченка Романа Валерійовича, її структурованість та обґрунтованість основних положень, окремі аспекти залишаються дискусійними й потребують подальшого уточнення та розвитку.

1. У підрозділі 1.2 Розділу I (ст. 48) автор цитує позицію О. Вознесенської щодо визначення ЗМІ як юридичної особи, що поширює інформаційний продукт. Це твердження потребує критичного осмислення, адже сучасні медіа функціонують як комплексна інституційна мережа, яка не лише транслює інформацію, а й виконує креативні та репродуктивні функції у політичному й суспільному середовищі. Доцільним є чітке окреслення меж функціональної активності медіа та систематизація додаткових функцій для підвищення аналітичної цінності положень.

2. У підрозділі 2.3 Розділу II (ст. 125), аналіз діяльності Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення містить твердження про «де-факто виходи органу за межі власних повноважень». Це формулювання потребує точнішого правового обґрунтування та посилання на прецеденти чи судову практику. Варто доповнити опис аналізом реальних механізмів взаємодії Національної ради з органами влади та ЗМІ, щоб підкреслити практичний ефект її діяльності й уникнути декларативності.

3. У підрозділі 2.3 Розділу II (ст. 132–133) викладені положення щодо інституційних перетворень у контексті євроінтеграції мають переважно декларативний характер. Теза про «єдиний євроінтеграційний механізм взаємодії влади та ЗМІ» потребує уточнення з урахуванням реальних результатів застосування нормативних актів і постанов, а також можливих розбіжностей між задекларованими цілями (плюралізм думок, відкритість інформаційного поля) та фактичним функціонуванням механізмів співпраці. Доцільним є включення порівняльного аналізу ефективності регуляторних інструментів на практиці.

4. У підрозділі 3.1 Розділу III (ст. 140) опис положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС щодо співпраці з медіа має переважно описовий характер. Твердження про «ефективізацію та гармонізацію роботи ЗМІ» потребує уточнення конкретних механізмів реалізації та аналізу фактичного впливу на функціонування медіа в Україні. Доцільним є включення оцінки реальних інституційних обмежень і проблем у застосуванні зазначених принципів, що дозволить уникнути декларативності висновків.

Усі наведені зауваження мають дискусійний і уточнювальний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження та можуть бути враховані автором у подальших наукових розвідках.

7. **Загальний висновок та оцінка дисертації.** Дисертаційна робота Марченка Романа Валерійовича на тему «Взаємодія засобів масової інформації

та органів публічної влади: державно-управлінський аспект» є завершеним і послідовно структурованим науковим дослідженням, яке вирізняється актуальністю обраної проблематики, глибиною концептуального опрацювання та чіткою практичною спрямованістю отриманих результатів. Дослідження виконано на високому науковому рівні, із дотриманням принципів академічної доброчесності, що підтверджує самостійний характер наукового пошуку здобувача. Теоретичні узагальнення та практичні напрацювання, отримані у процесі роботи, у своїй сукупності забезпечують вирішення ключових наукових завдань у межах галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування».

Беручи до уваги рівень наукової новизни, обґрунтованість результатів, їх практичну значущість і відповідність сучасним стандартам, дисертаційна робота повністю відповідає критеріям, встановленим у пп. 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Офіційний опонент :

заступник директора з наукової роботи
Навчально-наукового інституту публічного
управління та державної служби
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
д. держ. упр., професор Алла КОЖИНА

Підпис Кожиної А.В.
засвідчую
«___» _____ 20__ року